

RESİMLERLE İNSANLIK TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ

AMERİKA KITASI III
Kolonileşme dönemi

KARACAN

KARACAN RESİMLERLE İNSANLIK TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ

Copyright: Daniel Mallo-Editorial Palsa S.A., Mexico
Türkiye'de Yayın Hakkı: KARACAN YAYINLARI/ONK

Karacan Yayınları A.Ş. adına sahibi: **ALİ KARACAN**
Sorumlu Genel Yayın Yönetmeni: **ALİ SAYDAM**
Mali Koordinatör: **ÖZHAN KÜÇÜKTOPUZLU**
Teknik Koordinatör: **OĞUZ DEMİRCİOĞLU**

Yazı İşleri Müdürü: **ERCAN ALTAZLI**
Yazı İşleri Yardımcısı: **DENİZ DAĞDELEN**

Teknik Yönetmen: **ERTAN GÖKEMRE**
Teknik Müdür: **NURETTİN ÖZAKSEL**
Teknik Müdür Yardımcısı: **M. SABİT UÇUK**
İlan ve Halkla İlişkiler Müdürü: **ESER NOYAN**
Satış Müdürü: **COŞKUN GÜNGÖRER**

**Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın
20.2.1984 tarih ve 01771 sayılı, 3.4.1984
tarih ve 2152 sayılı, 15.10.1984 tarih ve
6125 sayılı kararları ile ilk 15 sayısı özel-
likle ilkokul 4. ve 5. sınıf öğrencileri ile orta-
okul öğrencilerine tavsiye edilmiş olup, bu
sayısı da onaya sunulmuştur.**

Renk Ayrımı: **ÇALI GRAFİK**
Baskı: **HÜRRİYET OFSET A.Ş. HALKALI/İSTANBUL**
Kapak Baskısı: **NADİR BASİMEVİ**

Adres: **KARACAN YAYINLARI**, Basın Sarayı, Cağaloğlu-İstanbul.
Tel: 527 00 34 - 526 69 00

Fiyatı: 250 TL/Kıbrıs'ta: 330 TL

KOLONİLEŞME DÖNEMİ

KOLONİLEŞME DÖNEMİ

AMERİKA KİTASI, KEŞFİ İZLEYEN 50 YIL İÇİNDE HEMEN HEMEN BÜTÜNÜYLE FETHEDİLMİŞ VE YERLİ HALKI EGEMENLİK ALTINA ALINMIŞ DÜRLÜMDYDI.

BUNU BAŞARAN İSE BİR AVUÇ İSPANYOL ASKERİYDİ. İSPANYOLLAR TAMAMEN YABANCISI OLDUKLARI BU LİCSİZ BU ÇAKSIZ TOPRAKLARDA, KENDİLERİNDEN SAYIĞA KAT KAT LİSTÜİN OLAN KİTA HALKINI KISA ZAMANDA EGEMENLİKLERİ ALTINA ALMAYI BAŞARMISLARDI.

TABI BUNUN İÇİN SADECE ASKERİ
ÜSTÜNLÜK YETERLİ DEĞİLDİ. BU KONUDA
EN BÜYÜK DESTEĞİ, DÜŞMANLARININ
TAŞ VE BRONZDAN YAPILMIŞ SİLÂHLA-
RINA KARŞI, DEMİRDEN TEÇHİZAT-
LARI VE ATEŞLİ SİLÂHLARI
İLE SAĞLIYORLARDI.

BUNUN YANI SIRA HENÜZ
AMERİKA KITASINDA TANIN-
MAYAN VE ASKERE BÜYÜK
BİR HAREKET KABİLİYETİ
KAZANDIRAN AT VE...

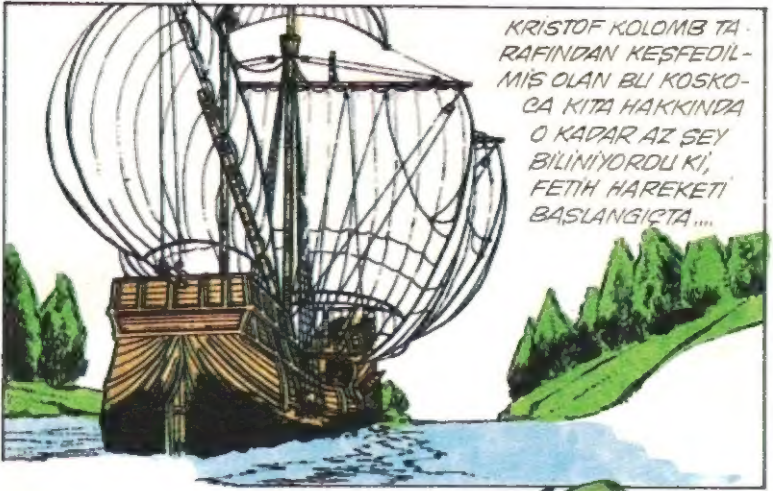

...EĞİTİLMİŞ KÖPEK DE
BU AMANSIZ MÜCADE-
LEYİ KAZANMADA EN
BÜYÜK YARDIMCILARIY-

DI, ZİRA KIZILDERİLİLER KÖPEKLERDEN FAZLASIYLA
KORKUYORLARDI.

ZAFERE GÖTÜREN DİĞER NEDEN-
LERDEN BİRİ DE, DOĞUDAN GELEN
SAKALLI BEYAZ ADAMIN, YANI
CORTES'İN AZTEKLERCE
TANRI QUETZALCOATL İLE
ÖZDEŞLEŞTİRİL-
MESİYDİ,

KRISTOF KOLOMB TA-
RAFINDAN KEŞFEDİL-
MİŞ OLAN BLİ KOSKO-
CA KİTA HAKKINDA
O KADAR AZ ŞEY
BİLİNİYORDU Kİ,
FETİH HAREKETİ
BASLANGIÇTA ...

... BELİRLİ BİR HAREKÂT PLANIN-
DAN YOKSUN OLARAK YÜRÜTÜLDÜ,
BLİ NEDENLE DE BİR AVUÇ MİCERÂ-
PERESTİN TEKELİNDE KALDI.

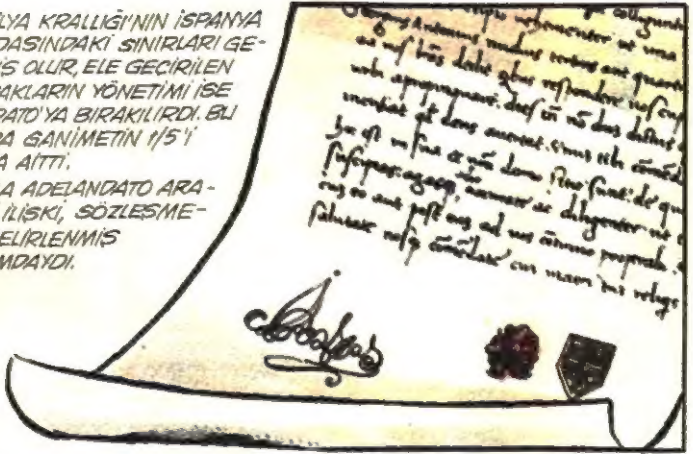
DAHA SONRA DURLİMA EL KO-
YAN KASTİLYA KRALLIĞI İLK ETAP-
TA O GÜNE KADAR İSPANYA'DA
MAĞRİPLİLERE KARŞI UYGULAN-
MIŞ OLAN....

... "ADELANDATO" SİSTEMİNİ YÜRÜRLÜĞE KOYDU. KRALIN İZNİYLE
HAREKETE GEÇEN ADELANDATO, BÜTÜN MASRAFLARI KENDİSİ TARA-
FINDAN KARŞILANAN DÜZENLİ BİR ORDU KURMAKLA GÖREVLİDİR
VE BUNUNLA YARIMADADA Kİ ARAP TOPRAKLARINA SALDIRIRDI. BULSA-
DIRI ZAFERLE NİHAyetlendiği TAKDİRDE ...

... KASTİLYA KRALLIĞI'NIN İSPANYA
YARIMADASI'NDAKİ SINIRLARI GE-
NİŞLEMİŞ OLUR, ELE GECİRİLEN
BU TOPRAKLARIN YÖNETİMİ İSE
ADELANDATO'YA BIRAKILIRDI. BU
DURUMDA GANİMETİN 1/5'İ
KRALA AİTTİ.

KRALLA ADELANDATO ARA-
SINDAKİ İLİŞKİ, SÖZLEŞME-
LERLE BELİRLENMİŞ
DURUMDAYDI.

GENELLİKLE TİCARİ KURULUŞLAR VE
BANKERLERDEN ALINAN BORÇLA YÜRÜTÜLEN
HAREKÂT SIRASINDA ELE GECİRİLEN
DEĞERLİ MADENLER, DAHA SONRA
BU BORÇLARI ÖDEMEDE BÜYÜK
KOLAYLIKLAR SAĞLIYORDU.

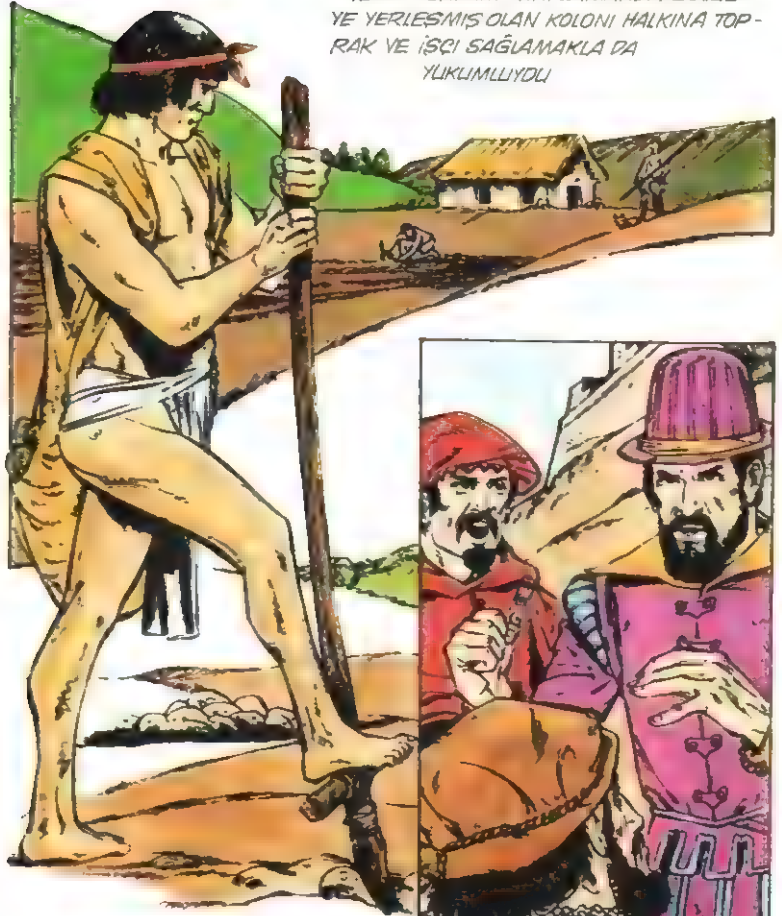
AMERİKA KİTASINI FETHETMEKLE GÖREVLENDİRİLEN
ADELANDATO, TASİDİĞİ VALİ, YARGIÇ VE BAŞ KAPTAN GİBİ
SİYATLARLA BÖLGEDEKİ EN ÜST YETKİLİ DURUMUNDAYDI.

YEREL YÖNETİM KRALLIK YASALARINA UYMAK
ZORUNDA OLDUĞU HALDE, KRAL ZAMAN ZAMAN
BAŞKENTE OLAN UZAKLIK NEDENİYLE...

... BÖLGEDE MALİYE İLE İLGİLİ
YASALARI DENETLEMEKTE BÜYÜK
ZORLUK ÇEKMEKTEYDİ.

YEREL YÖNETİM AYNI ZAMANDA BÖLGE-
YE YERLEŞMİŞ OLAN KOLONİ HALKINA TOP-
RAK VE İŞÇİ SAĞLAMAKLA DA
YÜKÜMLÜYDÜ

BU TOPRAK VE İŞÇİ DAĞITIMI KONU-
SUNDA TİPKİ GANİMETLERİN PAYLAŞTIRILMA-
SINDA OLDUĞU GİBİ SIK SIK KOMUTANLAR
ARASINDA KANLI ÇARPİSMALAR VE İSYANLAR
MEYDANA GELİRDİ.

İSPANYOLLARIN XVI. YÜZYIL
BASLARINDA AMERİKA KITASIN-
DA GERÇEKLEŞTİRDİKLERİ KOLO-
NİLEŞME HAREKETİ, BATILI BÜYÜK
DEVLETLERİN DÜZENLEDİĞİ DENİZ-
ASIRI YOLCULUKLARLA AYNI
DÖNEMDE BAŞLADI.

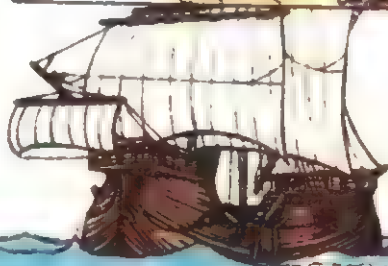

PORTEKİZ, İNGİLTERE,
FRANSA VE HOLLANDA GİBİ
BÜYÜK DEVLETLER TEŞKİLÂT-
LANMADA İSPANYOL MODELİ-
Nİ ÖRNEK ALIYORLARDI.

Bu DÖNEMDE AVRUPA EKONOMİSİNE
MERKANTİLİZM HÂKİMDİ. BİR BAŞKA DE-
YİŞLE ÜLKELERİN EKONOMİK GÜÇLÜ, SA-
HIP OLDUKLARI DEĞERLİ MADENLERE
GÖRE ÖLÇÜLÜRDÜ.

AVRUPA, ADI GEÇEN
MADENLER AÇISINDAN
YETERİNCE ZENGİN OLMA-
DIGINDAN SORUNUN
ÇÖZÜMÜ İÇİN YENİ YOLLAR
ARANMAYA BAŞLANDI VE
İLK İŞ OLARAK DİŞ
TİCARETE ÖNEM
VERİLDİ.

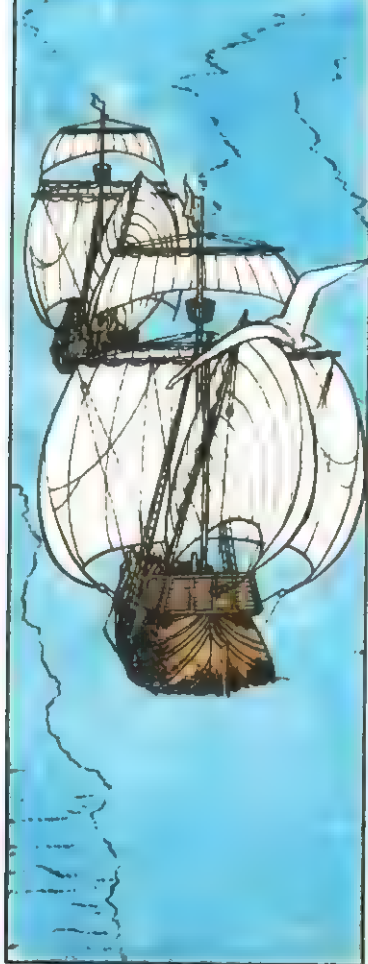
MERKANTİLİZMDE "ÇOK İHRACAT-
AZ İTHALAT" İLKESİNİN GEÇERLİ OLMA-
SI İTHALATI KISMAYI GEREKLİ
KILMAKTAYDI.

KOLONİLER, ÜRETTİKLERİ DEĞERLİ MADENLER
VE HAMMADDELER AÇISINDAN MERKANTİLİST
BİR SİSTEM İÇİN SON DERECE GEREKLİYDİLER.

İSPANYA'NIN AMERİKA Kİ-
TASINDAKİ KOLONİLERDEN YÜK-
LEDİĞİ MALLARIN BASINDA
ALTIN, GÜMÜŞ, SEKERKAMIŞI,
KAKAO VE TUTUN GELİRDİ.

ÖTEKİ SÖMÜRGEÇİ İMPARA-
TORLUKLAR İSE BAHARAT, İPEK,
FİLDİŞİ VE AFRIKALI ZENCİ KOLE
TİCARETİNDE İLERİYDİLER.

DİŞ TİCARETİ DENEYLEMEK AMA-
Cıyla KURULAN DEVLET TEKELLERİ,
KOLONİLERDEN ELDE EDİLEN MAL-
LARIN TOPLANMASI VE SEVKIYA-
Tıyla İLGİLENİRDİ.

DENİZ TİCARETİNİ DE ELLERİNDE
BULUNDURAN BU GÜÇLER, KÖLE (AFRİKA),
BAHARAT (ASYA) VE DEĞERLİ MADEN
(AMERİKA) TİCARETİNİ DE ELLERİNDE
BULUNDURUYORLARDI.

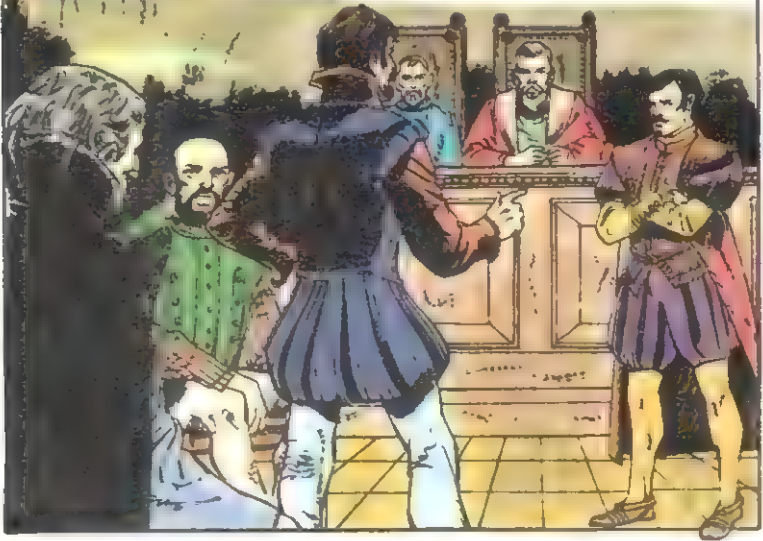

AMERİKA KITASINDAKİ KAYNAKLARIN
GİDEREK BÜYÜK ÖNEM KAZANMASIYLA
BİRLİKTE ADELANDATO'LAR DA YERLERİNİ
KRAL TARAFINDAN TAM YETKİYLE ATANAN
GENEL VALİLERE
BIRAKTILAR.

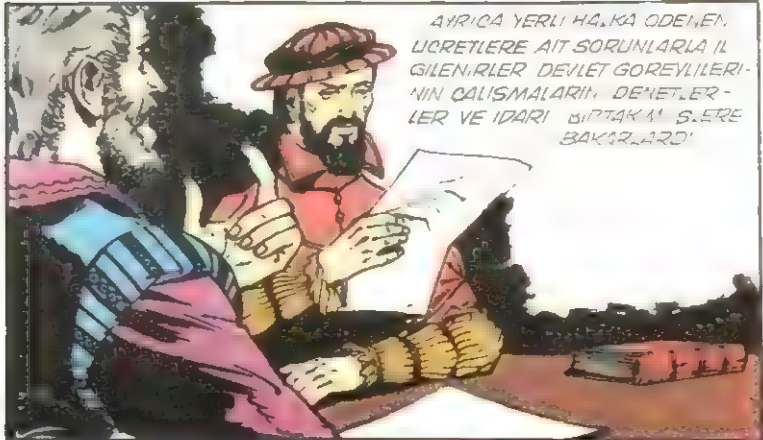

KITADA KURULMUŞ OLAN İKİ BÜYÜK GENEL
VALİLİK YENİ İSPANYA VE PERU'DA GENEL VA
LİLİKLERDEN SONRA ONLARA BAĞLI
VALİLİKLER GEİRDİ.

'SPANYOLLARA AIT KOLONLERDE KURULMUŞ
OLAN BAŞLICA KURULMLAR "AUDENCIA" LAR VE "CA
BIDO" LARDI. AUDENCIA, RIN ANI GOREVI BOIGE
DE ADALETI TEMSİL ETMEKTI'

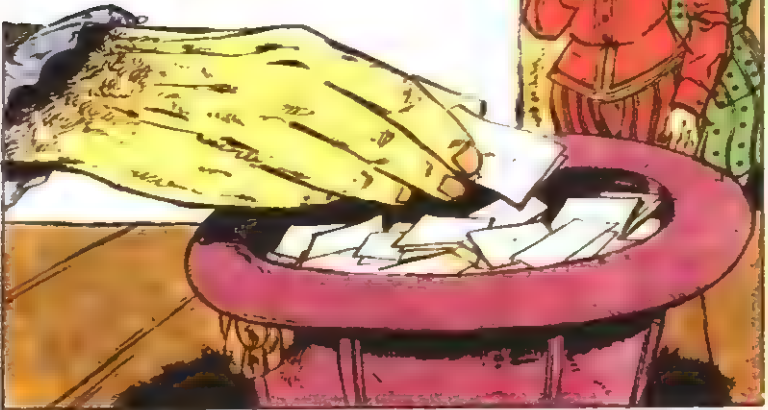
AYRICA YERLI HAKA ODEYEN,
UCRETLERE AIT SORUNLARLA IL
GILENLER DEVLET GOREVLILERI-
NIN CALISMALARINI DENETLER-
LER VE IDARI BIRTAKIM SHERE
BAKARLARDI'

...KOLONİNİN BAŞINDA İŞE,
EĞİTİM VE KAMU HİZMETLERİNİ YE-
RİNE GETİRMEK VE VERGİ TOPLA-
MAKLA GÖREVLİ BİR "CABILDO"
BULUNURDU.

CABILDO'YU OYLAMA KAZMA BİLEEN
... BEYAZLAR ARASINDAN SEÇİLİRDI
... DIĞER SARTLAR İSPANYOL UYRUKLU
... VA AMERİKA DOĞULMI ...

GENEL VALİLİK YA DA VALİLİK-
LERİN ÜCRE KÖSELERİNDE CA-
BİLDO'LARA MERKEZDEN DAHA
BÜYÜK GÖREVLER DÜŞMEK-
TEYDİ,

EL KONULABİLİR HER TÜRLÜ DEĞERLİ
EŞYANIN İSPANYA YA TASINMASINDAN
SONRA KOLONİ EKONOMİSİNDE BU
KEZ ALTIN VE GÜMÜŞ MADENLERİ-
NİN İŞLETİLMESİNE HIZ VERİLDİ

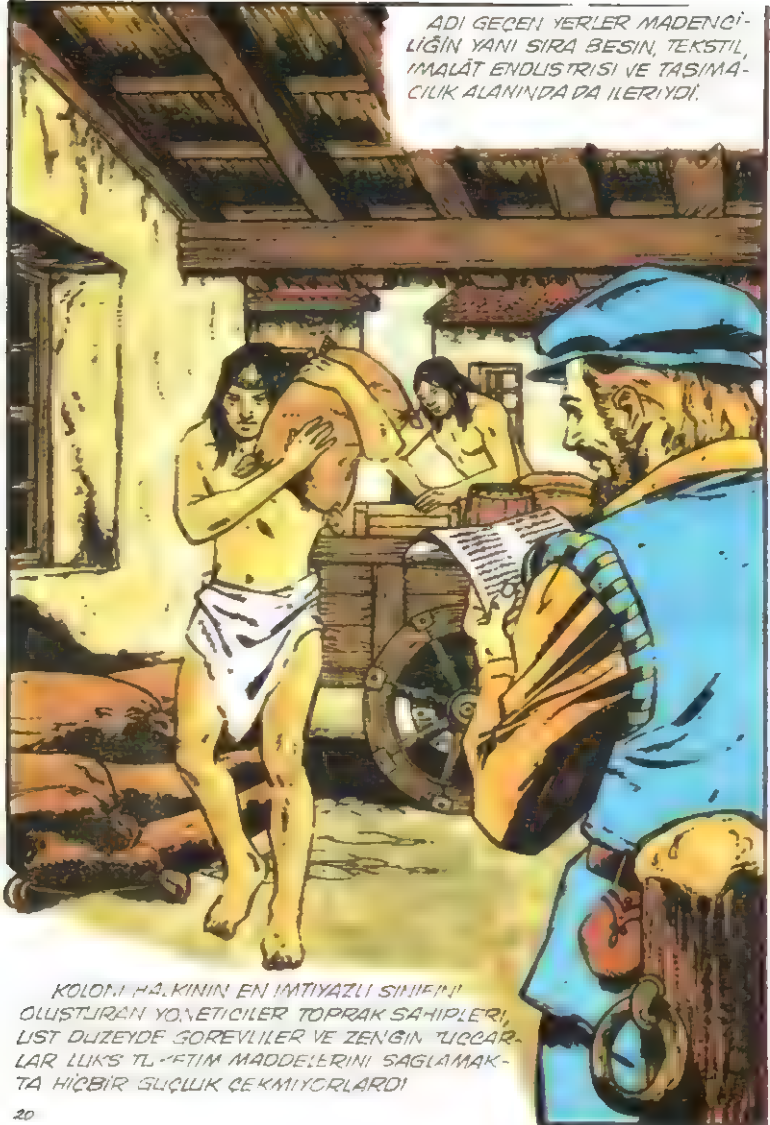
DEĞERLİ MADENLER AÇISINDAN
ZENGİN KAYNAKLARA SAHİP OLAN
MEXİKA, KOLOMBYA VE BOLİVYA
MADENCİLİĞİN GELİŞMESİYLE BİR-
BİR KİŞİ SÜREDE KİLİBALIK Bİ-
RER YERİSİNİ BOLG. S. HALİNE
GELDİ.

1545 TE ZENGİN GÜNYÜZ YATAKLARINA
SAHİP OLAN BOLİVYA POTOSİ (BO-
LİVYA) MADENİ ARIYICI SEHRİLERİYLE
BOY GÖRÜŞEBİLECEK DURUMA
GELMİŞTİ

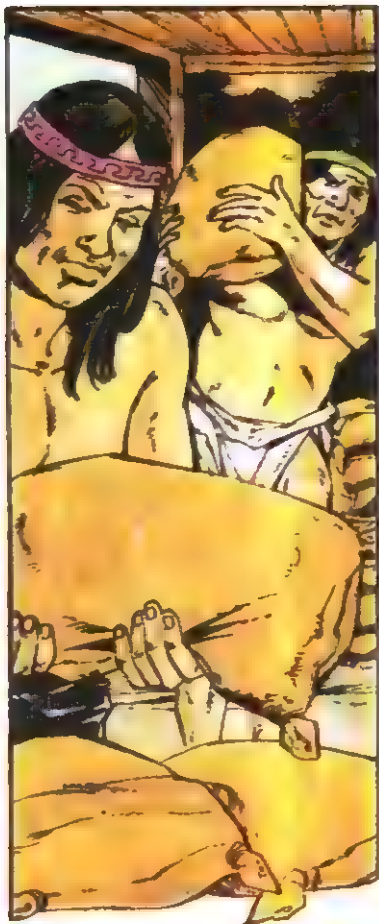

ADI GEÇEN YERLER MADENCİ-
LİĞİN YANI SIRA BESİN, TEKSTİL,
İMALÂT ENDÜSTRİSİ VE TAŞIMA-
CILIK ALANINDA DA İLERİYDİ.

KOLONİ HÂKİMİNİN EN İMTİYAZLI SINIFINI
OLUŞTURAN YÖNETİCİLER TOPRAK SAHİPLERİ,
ÜST DÜZEYDE GÖREVLİLER VE ZENGİN TİCCAR-
LAR LUKS TLAHETİM MADDELERİNİ SAGLAMAK-
TA HİÇBİR SÜÇLÜK ÇEKMİYORLARDI

İSPANYA'DAN GETİRTİLEN
LÜKS TÜKETİM MALLARININ
ALIM SATIMINDA ETKİN BİR
DEVLET TEKELİ HÂKİMDİ VE
BU MALLARA AĞIR VERGİ
UYGULANIYDI.

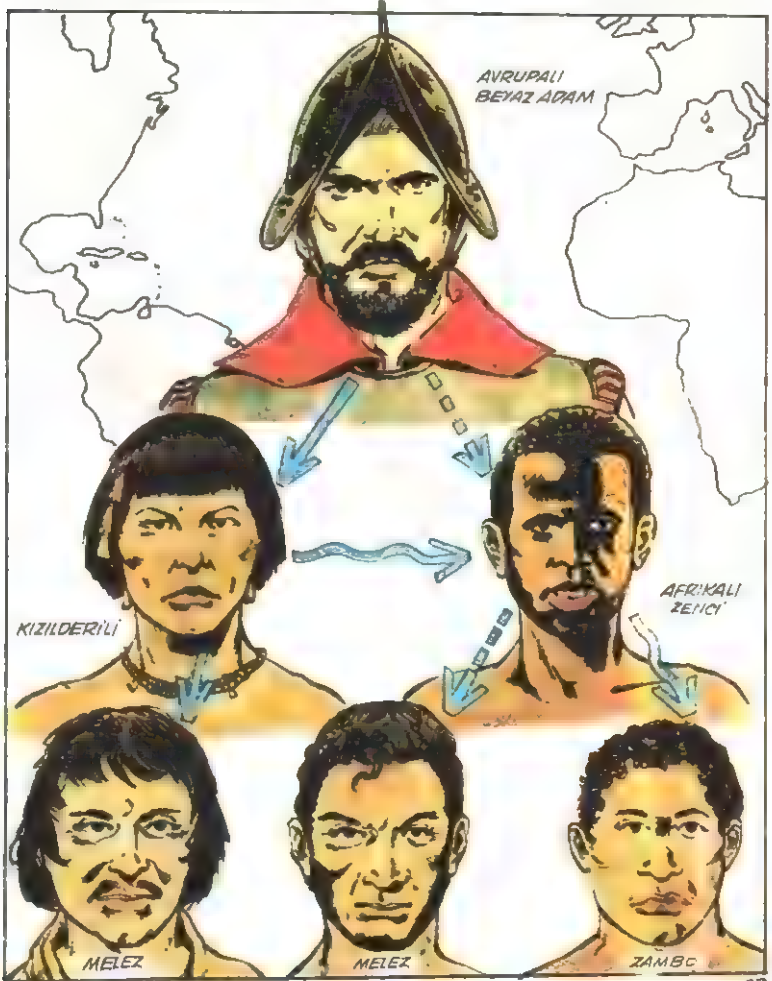
YAYGIN BİR BİÇİMDE TÜKE-
TİLEN TARIM ÜRÜNLERİ E EL
SANATLARI KONSULSİ İSE
KOLONİLER ARASI ÇA BİR
"TİCARET MEVCUT"

BUGÜN ORTA AMERİKA
ADI VERİLEN MEXİKA VE
PERU, GEREK MADEN KAY-
NAKLARI, GEREKSE TARIM
VE EL SANATLARI KONUSUN-
DAKİ GELİŞMİŞ DÜZEYLERİ
İLE İSPANYOLLARA AIT TOP-
RAKLARIN EN ÖNEMLİ BÖLÜ-
MÜNÜ OLUSTURMAKTAYDI-
LAR

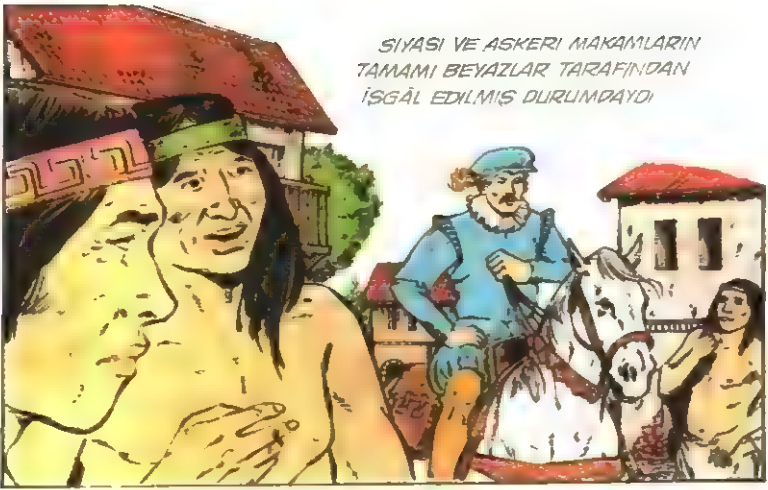

SOSYAL AÇI-
DAN KOLONİ
HALKINI OLUS-
TURAN BAŞLI-
CA GRUPLAR,
AVRUPALI
BEYAZLAR,...

...KIZILDERİLİLER VE AFRİKALİ ZENCİ KÖLELERDİ. BUNLARIN BİRLEŞ-
MESİNDEN ÜÇ AYRI TIP İNSAN DOĞDU. İSPANYOL VE KIZILDERİLİ ANNE
-BABADAN DOĞAN MELEZLER, BEYAZ VE SİYAH ANNE-BABADAN
DOĞAN MELEZLER VE ZENCİ VE KIZILDERİLİ ANNE-BABADAN DOĞAN
ZAMBO'LAR

SİYASİ VE ASKERİ MAKAMLARIN
TAMAMI BEYAZLAR TARAFINDAN
İSGÂL EDİLMİŞ DURUMDAYDI

ANCAK BUTUN BEYAZLARIN KANLIN KARSI-
SINDA OLDUGU SOYILENEMEZDI. ISpanya
DOGULANLAR, ULKENIN MENFAAT
ACISINDAN DAHA GUVENLI OLDUKLARI
GEREK KULE KOLONILERDE DOGMUS
OLANLARIN DAHA USTUN TUTULUR VE
YONETIM GOREVI KRAL TARAFINDAN
BUNLARA VERILIRDI.

BEYAZLAR ARASINDAKİ EŞİTSİZLİĞİN
BİR DİĞER NEDENİ DE EKONOMİK US-
TUNLUKTAN KAYNAKLANIYORDU. BAZI
TİCCAR VE BÜYÜK TOPRAK SAHİB KİMSE-
LER SERVETLER SAİESİNDE SİLAH, İSKERİ
VE DİNİ GÖREVLERİ NEDEN İLE TOPLULUĞUN EN
ÜST SINIFINI OLUŞTURAN KİMŞELER ARASINA
DA DAHİL OLABILIYORLAR. BU KİMŞELERİN ÇO-
CUKLARI, AMERİKAN LİSE VE ÜNİVERSİ-
TELERNE GİDERKEİ.

...ZENGİN TİCCAR
VE TOPRAK SAHİB-
LERİNİN ÇOCUKLARI
İSPANYA'DA EĞİTİM
GÖRME SANSINA
SAHİP OLUYOR-
LARDI.

ONLARDAN SONRA SIRAYI YİNE BEYAZLARDAN OLUŞAN İKİNCİ DE-
RECEDEKİ DEVLET GÖREVLİLERİ, KÜÇÜK ESNAF VE KÜÇÜK ÇİFTLİK SA-
HİP'LERİ İLE İŞÇİLER, MEMURLAR, ASK'ERLER VE RAHİPLER ALIRDI.

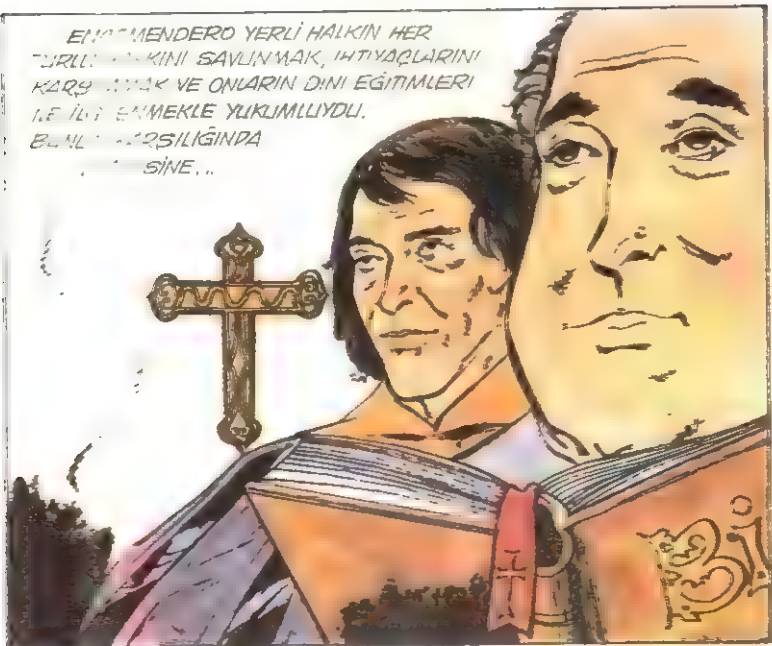
KIZILDERİLİLER KRALIN ÖZGÜR VASALLARI
STATÜSÜNDEYDİLER, BLNA RAĞMEN YASAM-
LARINI ÇOK ZOR KOŞULLAR ALTINDA SÜR-
DÜRMEK ZORUNDA BIRAKILMIŞLARDI.

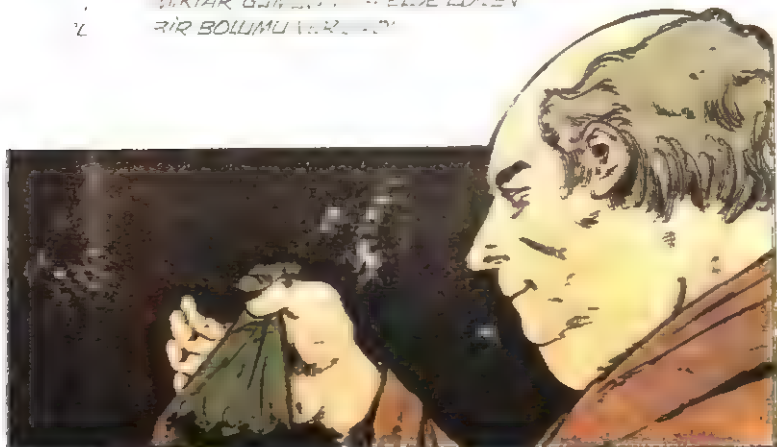
KOLONİDEKİ ÇALIŞMA HAYATI ÇOK SAYIDA
TEŞEKKÜL TARAFINDAN YONLENDİRİLMEK-
TEYDİ. MESELA "ENCOMIENDA" ADLI KURU-
LUSUN BASINDA "ENCOMENDERO" ADLI BİR
İSPANYOL BULUNUR VE BU KİŞİYE
AIT TOPRAKLAR BİR GRUP KIZILDE-
RİLİ TARAFINDAN EKİLİP
BİCİLİRDİ.

EN MENDERO YERLİ HALKIN HER
TURLU İHTİYACINI SAVUNMAK, İHTİYAÇLARINI
KARŞIYAK VE ONLARIN DİNİ EĞİTİMLERİ
İLE İLGİLİ ENMEKLE YÜKÜMLÜYDÜ.
BUNLA KARŞILIĞINDA
... SİNE...

MAKTAR GÜNLERİNE İLAVE EDİLEN
RİR BOLLUMU VERİYORDI

KIZILDERİLİLERİ BELİ BİR ÜCRET
KARŞILIĞINDA BAZI İŞLERDE ÇALIŞ-
TIRMAK MÜMKÜNDÜ ANCAK...

... GENELLİKLE BU KURAL
GOZ ÖNLÜNDE TUTULMAZ VE
KIZILDERİLİLER EN AĞIR
İŞLERDE ÇALIŞMAYA
ZORLANIRDI.

BİR DİĞER REJİM KIZILUS, İNKA
MODELİNDE. ESİNLEREREK OLUŞTU-
RULAN "MITA" LARDI VE İSPANYOLLA-
RA İŞÇİ SAĞLAMAKLA YÜKÜMLÜYDÜ.
BU İŞÇİLERE "MITAYO" LAR ADI
VERİLİRDİ.

GENELLİKLE MADENLERDE
ÇALIŞTIRILAN MITAYO' LAR YA-
SAMLARINI ÇOK GÜÇ SARTLAR -
DA SÜRDÜRÜRLER, BU DA ZA-
MAN ZAMAN TOPLU ÖLÜM
OLAYLARININ ARTMASINA
NEDEN OLURDU.

KANUNA GÖRE MİTA BU İŞÇİ-
RE EMEKLERİ KARŞILIĞINDA BELLİ
BİR ÜCRET VERMEK ZORUNDAYDI
ANCAK BU GENELLİKLE ÇOK DÜŞÜK
TUTULURDU

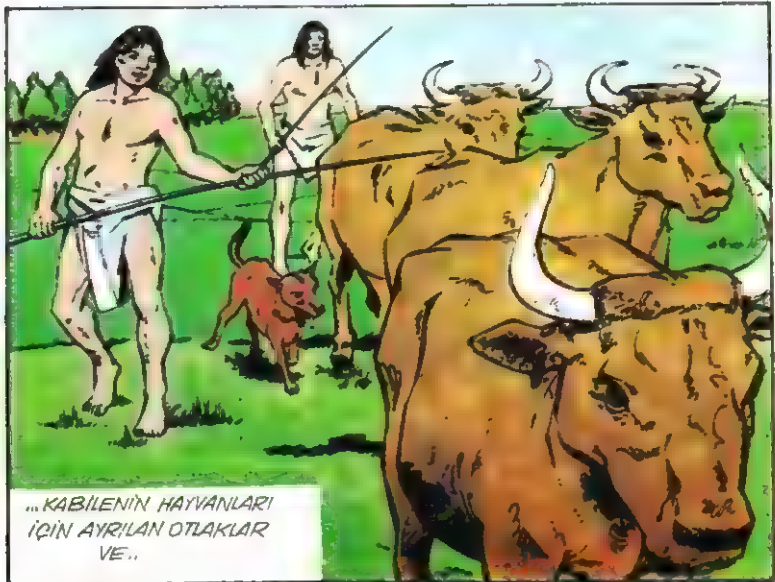

ÜÇÜNCÜ KURULUŞ, GÖÇEBE YA DA YARI-
GÖÇEBE BİR HAYAT SÜREN KIZILDERİLİ-
LERİ YERLESİK BİR TOPLUM HALİNE GE-
TİRME AMACINI GÜDEN "REDUCCION"-
LARDI

BURALARDA KIZILDE-
RİLİLERE PRATİK TARIM
USULLERİ ÖĞRETİLİR.

"REDLİ" İKİ DÖNERLEN
ARAZİLER ÜÇE AYRILIRDI, PAR
SELLER HARİNDE KIZILDER'İ
AİLELERE DAĞITILAN ÖZEL
ARAZİLER.

...KABİLENİN HAYVANLARI
İÇİN AYRILAN OTLAKLAR
VE..

YERLİ HALKIN KÜÇÜK BİR BÖLÜMÜ VERGİ-
LERİ TOPLAMAKLA GÖREVLİ İSPANYOL ASILLI
BİR YETKİLİNİN GÖZETİMİNDE ÖZERK BİR
YÖNETİME SAHİPTİ.

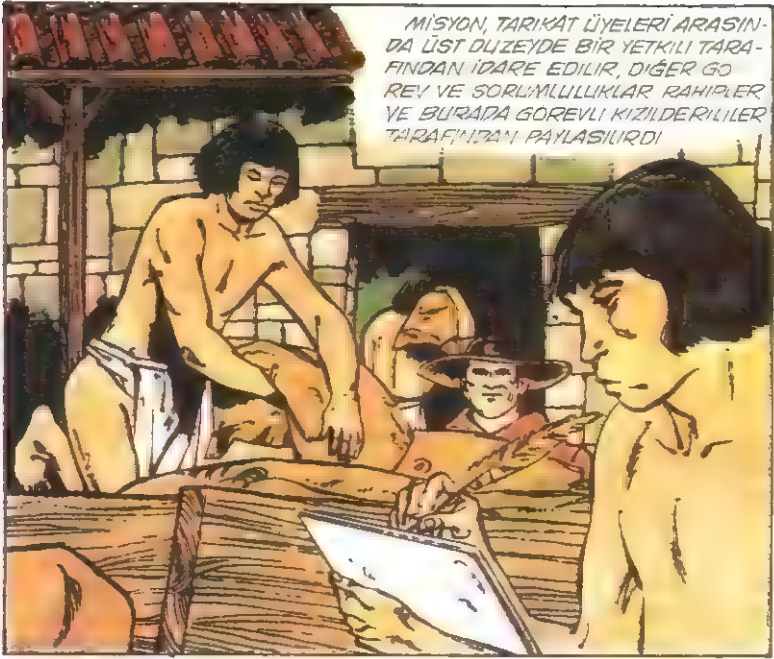
REDUCCION'LARIN İÇİNDE
EN TANINMIŞ OLANLARI, GİZVİT
TARİKATINA MENSUP RAHİP-
LER TARAFINDAN ARTANTIN'IN
KULLEYBATISIYLA ONA KOMŞU
YÖRELERİNDE (PARAGUAY, BRE-
ZİLYA) KURULANLARDI.

ÇALIŞMA SİSTEMLERİNİN TEMELİNDE İŞBÖLÜMLÜ YATAN VE "M.SYON" ADI VERİLEN BU TOPLULUKLAR GİDEREK GELİŞTİLER.

YÖREDE YAYGIN BİR BİÇİMDE ENİLEN PARAGUAY ÇAYI, ADI "BITKİN"İN TİCARETİ MİS YÖNERLERİN TEKELİNDEYDİ.

MİSYON, TARİKAT ÜYELERİ ARASIN-
DA ÜST DÜZEYDE BİR YETKİLİ TARA-
FINDAN İDARE EDİLİR, DİĞER GO-
REV VE SORUMLULUKLAR RAHİPLER
VE BURADA GÖREVLİ KIZILDERİLİLER
TARAFINDAN PAYLAŞILIRDI!

YERLİLERİN DİLİNDE KONUŞAN
RAHİPLER ONLARI İŞE TEŞVİKTE
BÜYÜK BAŞARI SAĞLIYORLAR VE
BÖLGESEL EL SANATLARININ
GELİŞMESİNE KATKIDA BULUNU-
YORLARDI.

MİSYONERLER KIZILDERİLİLERE İSPANYOLLAR VE KOLONİ HALKINDAN DAHA İYİ ŞARTLAR SAĞLAMAKTAYDILAR. BU NEDENLE BÖLGEDEKİ ETKİNLİKLERİNİN GİDEREK ARTMASI, KRALLA ARALARINI, AÇLIYASINA YOL AÇTİ VE İSPANYA KRALLIĞI CARLOS 1767'DE CIZIT TARİKATINA BAĞLI BÜTÜN DİN ADAMLARINI KOLONİLERDEN UZAKLAŞTIRDI.

CIZITLERİN KİTAPDAN AYRILMASIYLA ESKİ GÜÇLERİNİ KAYBEDEN MİSYONERLER SİYİL YÖNETİCİLERLE DİĞER TARİKAT ÜYELERİNİN İDARESİ ALTINA GİRMEK ZORUNDA KALDILAR.

İSGÜÇLÜ SAĞLAMA AÇISINDAN YARARLANILAN BİR DİĞER KAYNAK AFRIKALI ZENCİ KÖLE TİCARETİYLE UĞRAŞAN İNGİLİZ, FRANSTZ, HOLLANDALI VE PORTEKİZLİ TİCCARLARDI ZENCİ KÖLE TİCARETİ İSPANYOLLARA YASAK OLDUĞUNDAN, YABANCILAR BU İŞTEN FAYDALANILAR KAZANMAKTAYDILAR.

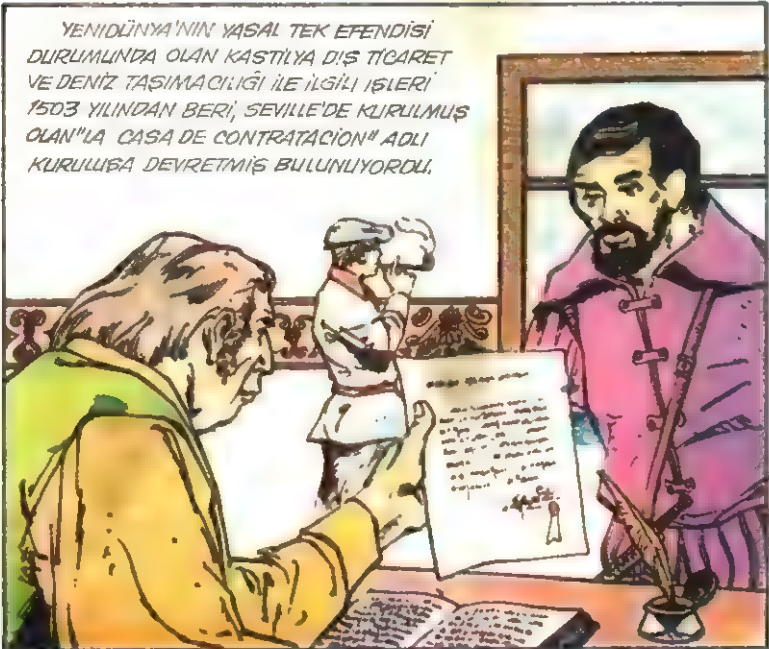
KITAYA İLK ZENCİ KÖLELER, SALGINLAR VE KATLIAMLAR SONUÇU HIZLA AZALMAYA BAŞLAYAN KIZILDERİLİ NÜFUSUN YERİNİ DOLDURMAK AMACIYLA XVI. YÜZYIL BAŞLARINDA GETİRİLMEMEYE BAŞLANDI.

BASLANGIÇTA ZENCİLER-
DEN SEKERKAMISI, PAMUK
VE TÛTÛN TARLALARINDA
YARARLANILIRDI.

DAHA SONRA EVLERDE DE ÇALIŞ-
TIRILMAA BASLANAN KOLELER, ZEN-
JİNİN BİRER SİMGESİ HALİNE
GELDİLER

48

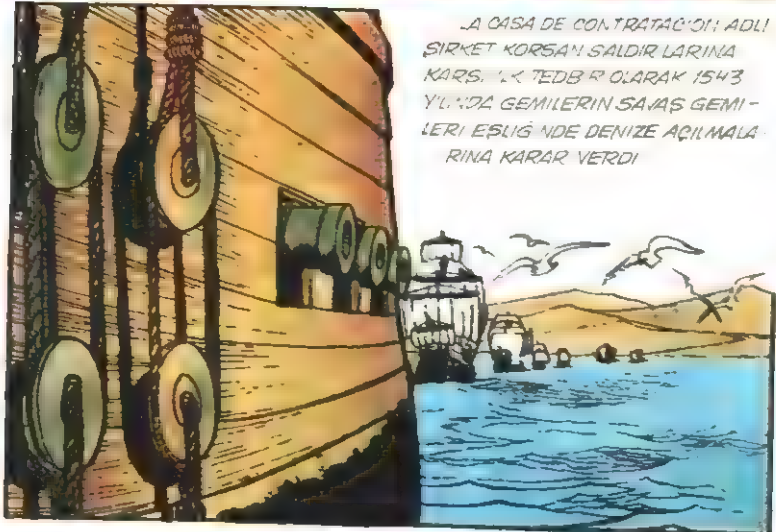
BU KONUDAKİ TEK YETKİLİNİN SEVILLE'DEKİ KURULUŞ OLMASINA
RAĞMEN ÖZELİKLE İNGİLTERE, FRANSA VE HOLLANDA TARAFINDAN
HİMAYE EDİLEN KORSAN GEMİLERİ SIK SIK AÇIK DENİZLERDE RASTLADIK-
LARI GEMİLERE SALDIRMAKTA VE ONLARA AĞIR KAYIPLAR VERMEKTEYDİ-
LER BUNLARIN İÇİNDE EN ÜNLÜLERİ, İNGİLTERE HESABINA ÇALISAN
KORSAN DRAKE (XVI. YÜZYIL) VE MORGAN (XVII YÜZYIL)DI

SIR FRANCIS DRAKE,
MACELLAN'DAN SONRA
DÜNYA TURLULU TAMAM-
LAMALI BAŞARMIS-
ENDER DENİZCİLER-
JEN BİRİYDİ.

LA CASA DE CONTRATACION ADLI
SİRKET KORSAN SALDIRILARINA
KARŞI TEK TEDBİR OLARAK 1543
YILINDA GEMİLERİN SAĞ GEMİ-
LERİ EŞLİĞİNDE DENİZE AÇILMALA-
RINA KARAR VERDİ

DAHA SONRA YOLCULUKLAR YILDA İKİ KEZ SADECE BELİRLİ ZAMANLARDA YAPILMAYA BAŞLANDI. KARAYİPLER'E GİTMEK İZERE NİSAN AYINDA SEVİLE'DEN DEMİRLERİN KONYA'YA PORTOFERKO KLİBA HONDURAS SANTI DOMINGO VE İERJÖRİZ ARASINDA SEYREDEDİ.

.. DÜNYANIN EN GÜZEL KENTLERİNDEN BİRİ GEMİLER HAYATINDE VE DEĞERLİ MADDELERİ İÇERİNDEN GEMİLERİN TAVANLARI ÜSTÜNDE SONRASI DÜNYANIN EN GÜZEL KENTLERİNDEN BİR ARADA GEMİLERİN DÜNYASINDA DA TOPLU HALDE DÜNYA GEÇİLİR.

AĞUSTOS AYINDA TRINIDAD,
MARGARITA ADASI VE SANTA
MARTA ISKELELERİ İLE TİCARİ
PANAYIRLARIYLA LINLÜ CARTA-
GENA VE PORTOBELLO ARASIN-
DA SEYRETMEK ÜZERE DENİ-
ZE AÇILAN İKİNCİ DONANMAYA
"ANA KARA" ADI VERİLMEK-
TEDİ.

MALLARIN BİR BÖLÜMÜ KARAYOLUY-
LA PANAMA'YA GETİRİLİR, BURADAN
LİMA'YA GİTMEK ÜZERE GEMİLERE
YÜKLENİR. BAŞLICA DAĞITIM MERKE-
Zİ "KRALLAR KENTİ"YDİ. BURADAN YÜK-
LENEN MALLAR YA GEMİLERLE SİLİ'NİN
GÜNEYİNDEKİ LİMANLARDA
BOŞALTILIR....

... YA DA KARAYOLLIYLA ARJANTIN'IN İÇ KISIMLARINA VEYA JULIAN DE GARAY TARAFINDAN 1580 YILINDA RİO DE LA PLATA'NIN BATI YAKASINDA KURULMUŞ OLAN BUENOS AIRES'E TAŞINIRDI

KOLON HÂKİ İMKANLARIN ELVERİSSİZLİĞİ VE BOĞGEDE YAR GEÇEBE BİR HALDE YASAYAN KIZILDERİLİLERİN SÂD RÂRLARINA RAĞMEN, BUENOS AIRES'TE KALMAKTAKİ İSRAR ETMİŞ VE ADI GEÇEN SÂHİR GEREK STRATEJİK GEREKSE TİCAR ÖNEMİ SAYESİNDE BÜYÜK BİR YERLEME KAYDET MİŞTİ

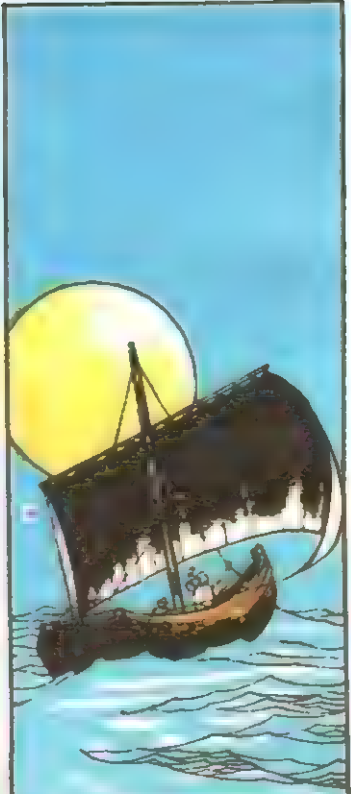

GÜZERGÂHIN UZUN VE TEHLİKELİ OLUSU
SİLİ VE RİO DE LA PLATA EKONOMİLERİNİ
OLUMSUZ YONDE ETKİLEMEKTE, TASINAN
MALLARIN FİYATINI BÜYÜK ÖLÇÜDE
YÜKSELTMEKTEYDİ

HER İKİ TİCARİ MER-
KEZİN DE BU DURUMUN
DÜZELTİLMESİ YOLUNDA
KRALA YAPTIKLARI BAS-
VURU, XVIII. YÜZYI-
LIN ORTALARINA
KADAR SONUÇSUZ
KALDI

İTHAL EDİLEN MALININ YOKLAZI İSPANYA'DA ÜRETİME GELEN BÜYÜK BİR BOLLUK İSPANYA KANAL VE OKİA/RUPA ÜLKELERİNDEN SATILAN MALININ İTAY İ BÜYÜK MALİET ARTMASINDA EN BÜYÜK ETKENDİ

TİCARETE İSPANYOL TE-
KELİMİN KIRILMASINA YÖNELİK
ÇABALAR BÖLGEDE KACIYÇ
İ ARTIYIS VA İDEYİLDİ
KAPAKÇILAR COĞU İZ KİCİCİ
İLER BİLİMLER TABİREKİCİ
İ İYİVE EDİLDİ

PORTEKİZLİLER TARAFINDAN RİO
DE LA PLATA'NIN DOĞU KİYİSİNDA
KURULMUŞ OLAN SACRAMENTO KO-
LONİSİ ZAMANLA İSPANYOL TEKELİNE
KARŞI BAŞLATILAN KAÇAKÇILIĞIN
MERKEZİ HALİNE GELDİ.

ÇOĞUNLUĞUNLU İNGİLİZ MALLARININ
OLUŞTURDUĞU KAÇAK EŞYALAR BUENOS
AIRES'TEN KAYIKLARLA KARŞI YAKAYA
TAŞINIR....

... BURADAN LİMA YETKİLİLERİNİN BÜTÜN
ENGELLEMELERİNE RAĞMEN ARJANTİNİN
İÇ KISIMLARINA VE BOLİVYA'YA SOKULURDU.

BU DÖNEMDE PORTEKİZLİLER TARAFINDAN
FRANSA VE HOLLANDA'NIN TEHTİ' ALTINDAKİ
BREZİLYA'DA KOLONİLEŞTİRME FAALİYETİNE
HIZ VERİLMEMEYE BASLANDI. BU FAALİYET DOĞRU-
DAKİ BAHARAT EKİMİNE ELVERİSLİ TOPRAK-
LARIN LEHİNE BİR SÜRE DEN BERİ İHMAL
EDİLMİŞ DURUMDAYDI.

BREZİLYA'NIN SAHİL KESİMİ 10 DÖNEMDE
BREZİLYA'NIN YALNIZ BU BÖLÜMÜ BİLİNİ-
YORDU) PORTEKİZ TARAFINDAN 12 LİMAN
KAPTANLIĞINA BÖLÜNEREK HER BİRİ-
NİN BAŞINA KRAL TARAFINDAN TAM
YETKİYLE ATANAN BİR SENYOR GETİ-
RİLDİ.

BREZİLYA'NIN KUZEBATİSİ SEKERKA-
MISI TARIMI İÇİN SON DERECE ELVERİSLİY-
Dİ, ANCAK KIZILDERİLİLERİN MEDENİYETTEN
KAÇARAK TEKRAR ESKİ ALIŞTIKLARI GÖÇEBE
YAŞAMA DÖNMELERİ, İSGÜÇLÜ ALANINDA BU-
YÜK BİR BOSLUK YARATMIŞTI. PORTEKİZ HÜ-
KÜMETİ BU KONUYA BİR ÇÖZÜM....

... GETİRMEK AMACIYLA "BANDE-
İRANT" ADI VERİLEN ASKERLERİ
KAÇAK KIZILDERİLİLERİ YAKALA-
MAKLA GÖREVLENDİRDİ.

BANDEİRANT'LAR ZAMAN ZA-
MAN YENİ KIZILDERİLİLER BUL-
MAK AMACIYLA

... KİTANIN İNSAN ELİ DEĞMEMİŞ
BOİGELERİNE KADAR UZANIRLAR,
BU ARADA TUTSAK EDİLEN KIZILDE-
RİLİLERİN SAFINDA ÇARPISAN MIS-
YONERLERLE DE MÜCADELE
EDERLERDİ,

KIZILDERİLİLERLE BAŞA ÇIKAMAYACAK-
LARINI ANLAYAN PORTEKİZLİLER BU KEZ
TARIM ALANLARINDA ÇALIŞTIRILMAK ÜZE-
RE ÇOK SAYIDA AFRIKALI ZENCİ KÖLEDEN
YARARLANMA YOLUNA GİTTİLER.

BUNUN SONUCUNDA SEKEREKAMİŞİ UZUN
BİR SÜRE BREZİLYA'NIN TEMEL HAMMAD-
DESİ OLAN KIRMIZI BOYA AĞACINDAN DA
DAHA FAZLA ÖNEM KAZANARAK İHRACAT
LİSTESİNİN BASINDA YER ALDI...

...VE YUZLERCE KOLENİN ÇALIŞTIĞI GENİŞ ARAZİLERE SAHİP
ZENGİN BİR SINIFI DA BERABERİNDE GETİRDİ. BÜ KİŞİLER AYNI
ZAMANDA SEKER RAFİNERİLERİN SAHİBİ OLUP "SENHOR
DE INGENHO" (RAFİNERİ SAHİBİ) ADIYLA TANINIRLARDI.

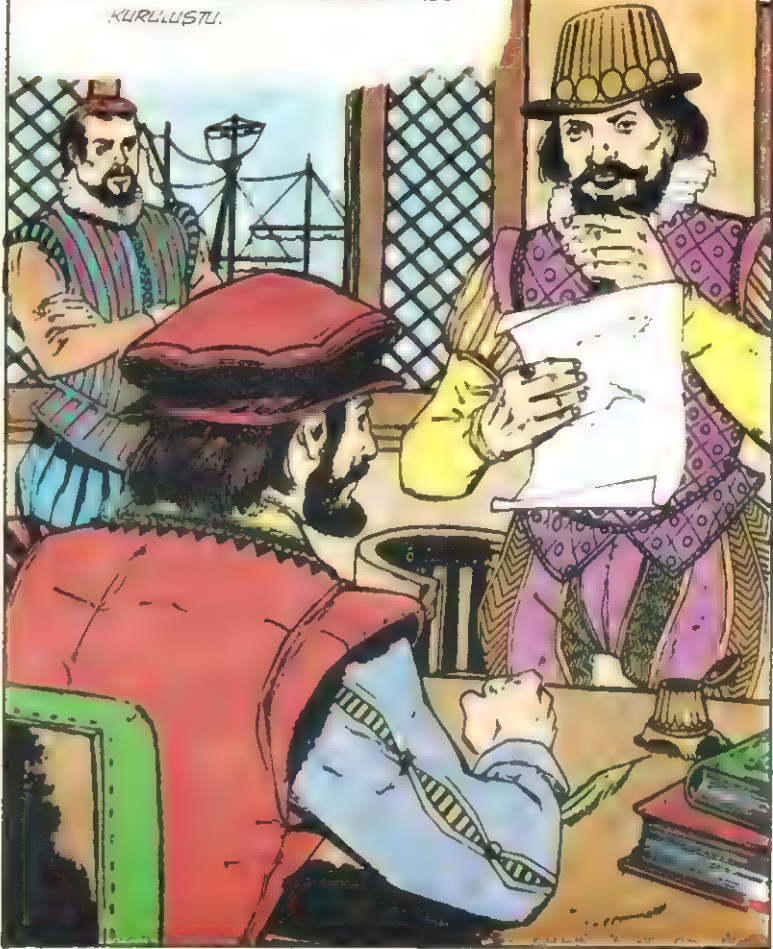

ÖZELLİKLE MINAS GERAİS ADLI
BÖLGEDE ALTININ VE DEĞERLİ MA-
DENLERİN BULUNMASINDAN SONRA
BREZİLYA'DAKİ PORTEKİZ HÂKİMİYE-
Tİ GÜNEYBATIYA KADAR YAYILDI

BU DÖNEMDE İSPANYA TAH-
TINDA HABSBURG LARIN YERİNİ
BOURBONLAR ALMIŞ GÜLÜNÜ-
YORDU.

YENİ İKTİDAR MUTLAKİYETÇİ İDAREYİ GÜÇ-
LENDİRMEK AMACIYLA YETKİLERİ KISMA YOLUNA
GİTTİ. BUNDAN EN ÇOK ETKİLENENLER 1524'TE
SARILIKEN TARAFINDAN KOLONİLERİN YÖNETİMİNİ
BELİRLEYEK AMACIYLA KURULMUŞ CUAN MEC-
LİSİER VE LA CASA DE CONTRATACION ADLI
KURULUŞTU.

MECLİS ÜYELERİNİN YETKİ VE SORUMLULUKLARININ BÜYÜK BÖLÜMÜ
BU KARARLA DOĞRUDAN KRAL TARAFINDAN ATANAN GÖREVLİLERE
DEVREDİLDİ

BU DURUMDA KOLONİ YÖNETİCİLERİNİN ADLI KONULARDAKİ YETKİLERİ DE ELLERİNDEN ALINMIŞ OLUYORDU.

DEVLET TEKELİNİN ARTIK İŞLEMEDİĞİNİ
GÖREN YETKİLİLER İSPANYA VE KOLONİ-
LERDEKİ DİĞER LİMANLARA DA TİCARET
YETKİSİ TANIYARAK MAL ALIŞVERİSİN
SERBEST BIRAKTILAR VE...

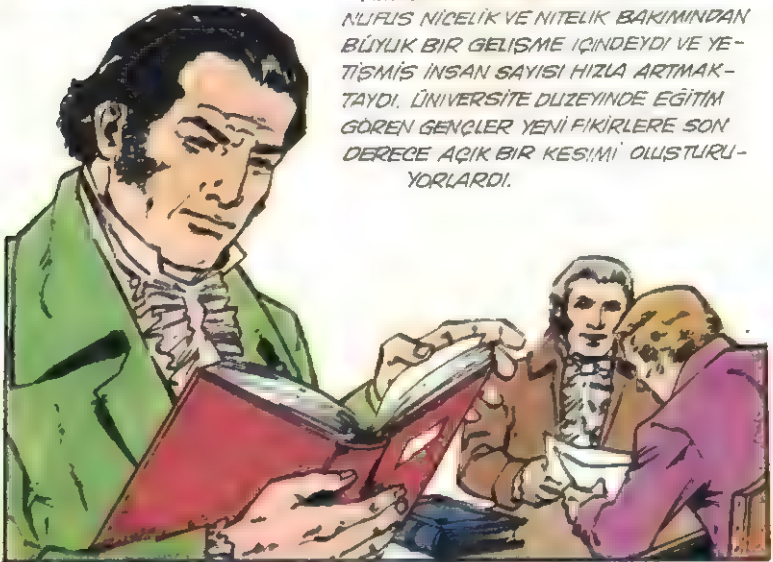

...KOLONİLERİ ÖZELİKLE TARIM
ÜRÜNLERİNİN ÜRETİMİNDE TESPİK
EDER BİR POLİTİKA UYGULAMAYA
BAŞLADILAR.

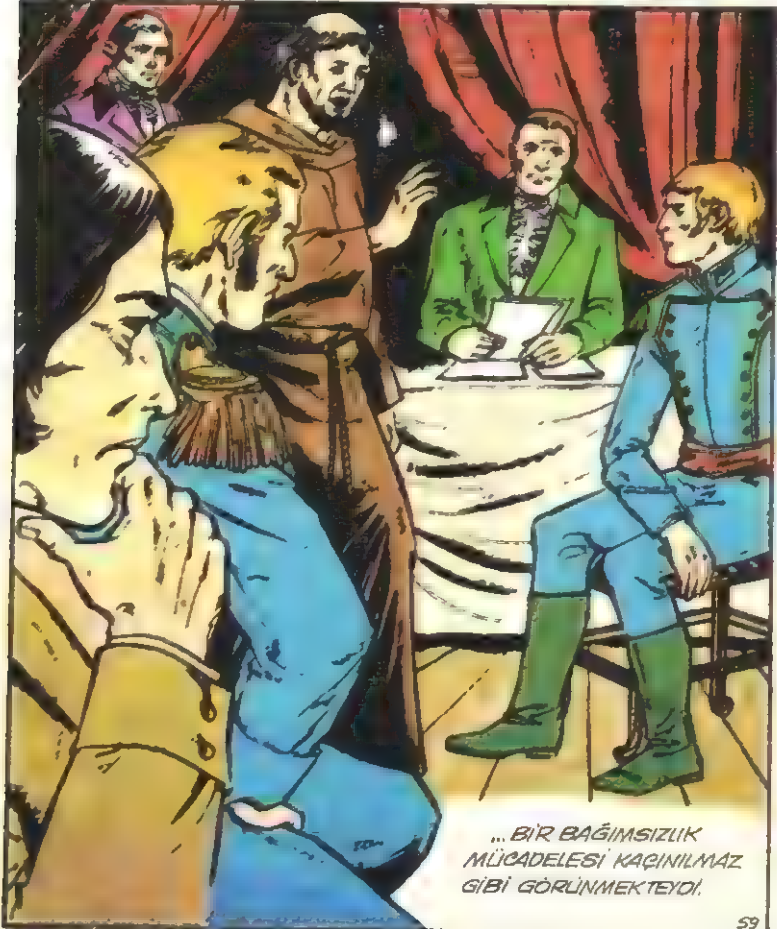
İSPANYA BU TUTULMUŞLA EKONOMİ ALANINDA
YENİ DÜZENLEMELERDEN YANNA OLDUĞUNU GOS-
TERMEK İSTİYOR ANCAK YİNE DE BU KONUDA
DAHA ÇAĞDAŞ BİR POLİTİKA İZLEMekte OLAN
FRANSA VE İNGİLTERE'NİN ULASTIĞI SEVİYEYE
ERİŞMEKTE GÜÇLÜK ÇEKİYORDU.

AMERİKA KITASINDAKİ İSPANYOL
NÜFUS NİCELİK VE NİTELİK BAKIMINDAN
BÜYÜK BİR GELİŞME İÇİNDEYDİ VE YE-
TİŞMİŞ İNSAN SAYISI HIZLA ARTMAK-
TAYDI. ÜNİVERSİTE DÜZEYİNDE EĞİTİM
GÖREN GENÇLER YENİ FİKİRLERE SON
DERECE AÇIK BİR KESİMİ OLUŞTURU-
YORLARDI.

XVIII YÜZYIL SONLARINDA AMERİKA DOĞUMLU ÇOK SAYIDA GENÇ VE ONLARLA AYNI GÖRÜŞTE OLAN BAZI İSPANYOLLAR, GETİRİLEN YENİ DÜZENLEMELERE RAĞMEN HÂLÂ ETKİNLİĞİ BÜYÜK ÖLÇÜDE HİSSEDİLEN MUTLAKİYETÇİ İDAREYE KARŞI ORTAK BİR TAVIR ALMAKTA GECİKMEDİLER. ULUSLARARASI EKONOMİK, SİYASİ VE SOSYAL KOŞULLARIN BAĞIMSIZLIK LEHİNE BİR GELİŞME OLİNE GİRMİŞ BULUNDUĞU BU DÖNEMDE İSPANYA VE KOLONİLERİ ARASINDA ÇIKABİLECEK....

... BİR BAĞIMSIZLIK MÜCADELESİ KAÇINILMAZ GİBİ GÖRÜNMEKTEYDİ.

DÖNEMİN KRONOLOJİK GELİŞİMİ

1503

Katolik Krallar tarafından İspanya ile koloniler arasındaki ticareti denetlemek üzere Seville'de "La Casa de Contratacion" adlı bir ticaret odası kuruldu.

1511

Kıtada ilk "audencia" bu tarihte Santo-Domingo'da kuruldu. Bunlar üst düzeyde yargı organlarını oluşturuyorlardı.

1524

1524'te Şarlıken tarafından kolonilerin yönetimiyle ilgili, kraldan sonra ikinci derecede yetkili bir meclis kuruldu.

1534

Yeni İspanya (Meksika) genel valiliği kurularak başına don Antonio de Mendoza getirildi.

1542-1544

Şarlıken rahip Bartolomeo de Las Casas'ın Kızılderililere yapılan kötü muamele ile ilgili şikâyetleri üzerine kolonilerdeki huzuru sağlamak amacıyla bir dizi yeni kanunu (leyes nuevas) yürürlüğe koydu. Bundan rahatsız olan beyazlar arasında çıkan iç savaş ancak 1550'de, Pedro de la Gasca'nın çabalarıyla sona erecekti. Ülkedeki iç karışıklıklara bir son vermek amacıyla 1544'de Peru'da bir genel valilik kurularak başına Nunez de Vela atandı, ancak adı geçen yetkili, Gonzalo Pizarro tarafından kaçırılarak öldürüldü.

1549

Portekiz kralı Brezilya'daki toprakların idaresi ile ilgili merkezi bir hükümet kurdu. Hükümet merkezi, Bahia de Todos los Santos'tu.

1554-1556

Araukanlar Güney Şili'de beyazlara karşı büyük bir mücadele başlattılar. Şarlıken 1556 yılında II. Filip adıyla İspanya tahtına geçen oğlu lehine tahttan feragat etti.

1560

1545 ve 1548 yıllarında işletilmeye başlanan Potosi (Bolivya) ve Zacatecas (Meksika) gümüş madenlerinin çevresi kısa zamanda önemli birer madencilik merkezi haline gelerek bölgenin ekonomik ihtiyaçlarını karşılamada büyük rol oynadılar.

1567

Fransızları bölgeden kovan Brezilya valisi Mem de Sa, daha sonra Rio de Janeiro adıyla anılacak olan yeni bir kent kurdu.

1571

Mexico, Lima ve Cartagena'da engizisyon mahkemeleri kuruldu.

1573

Koloni ticareti tekeli bu tarihte Seville limanı ile Cadiz'e verildi.

1580

Terk edilen Buenos Aires, Juan de Garay tarafından Rio de la Plata'nın sağ kıyısında yeniden kuruldu. İspanya kralı II. Filip Portekiz'i kendi topraklarına kattı. Brezilya bu tarihten sonra 60 yıl boyunca İspanya tarafından yönetilecekti.

1598

Bu tarihte İspanya tahtına III. Filip geçti ve ülke yavaş yavaş zayıflamaya başladı.

1608-1610

Araukanların 1554'te Şili'de başlattıkları isyan, Kızılderililerin uzun bir süre köle muamelesi görmelerine neden oldu. Cizvit tarikatına mensup rahipler tarafından Paraguay'da ilk misyonun 1610 yılında kurulmasından sonra güçlenen misyonerler zamanla bölgedeki nüfuzlarını bir hayli artırdılar.

1639

Papa tarafından bu tarihte yayınlanan bir fermanla Kızılderililerin köle muamelesi görmelerine bir son verildi.

1665

İspanya tahtına bu tarihte II. Carlos getirildi.

1680

İspanya'da kolonilerle ilgili bir anayasa hazırlandı. Portekizliler Buenos Aires'in karşısında Colonia do Sacramento adlı bir yerleşim merkezi kurdular. İspanyollarla sürekli çekişme konusu olan şehir, kısa sürede kaçakçılığın merkezi haline geldi.

1700

II. Carlos'un ölümüyle yerine XIV. Louis'nin ülkeyi V. Filip adıyla yönetecek olan torunu geçti ve Burbonlar sülalesi devri başladı. Avusturya ve Fransa'nın tahtta hak iddia etmeleri üzerine Veraset Savaşları patlak verdi.

1713

Bu tarihte imzalanan Utrecht Barışı ile savaşlara son verildi. İspanya koloni ticareti konusunda İngiltere'ye bazı imtiyazlar tanımak zorunda kaldı.

1739-1740

Merkezi Kolombiya olmak üzere Yeni Granada genel valiliği kuruldu. Ertesi yıl İngilizler Portobelo'ya saldırarak savunma alanlarını yerle bir ettiler.

1767

1759'da tahta geçen III. Carlos, iktidar aleyhine büyük bir güç oluşturmaya başlayan Cizvitleri kolonilerden sürdü.

1776-1778

Bölgeyi Portekiz saldırısından korumak amacıyla geçici olarak kurulan Rio de la Plata genel valiliğinin başına don Pedro de Cevallos atandı. Teşkilat, 1778 yılında geçici olmaktan çıkartılarak sınırlarını Arjantin, Uruguay, Paraguay, Bolivya ve Kuzey Şili'ye kadar genişletti. İspanya ile koloniler arasındaki ticareti serbest kılan sözleşmenin imzalanmasından sonra, Seville ve Cadiz'in elinde bulunan ticaret tekeli sona erdi.

RESİMLERLE İNSANLIK TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ

GELECEK SAYI:

BÜYÜK BRİTANYA I

Kraliçe Elizabeth dönemi

BAYİNİZDEN
ŞİMDİDEN AYIRTINIZ